

การใช้สิทธิเกินส่วนในกฎหมายลักษณะละเมิด

นางสาว อุมลรัตน์ สิทธิยานันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๐

ISBN 974-567-636-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012652

110295069

Abuse of Right in the Law of Tort

Miss Ubolrat Sittiyanan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-636-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การใช้สิทธิเกินส่วนในกฎหมายลักษณะละเมิด

โดย

นางสาวอุบลรัตน์ สิทธิยานนท์

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ชาญวิทย์ ยอคมณี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วิจิระภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โชติวิไลกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ชาญวิทย์ ยอคมณี)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุขุม ศุภนิตย)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ ลุวรรณไพ)

.....กรรมการ

(อาจารย์จรูญ ภัคศิษานกุล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การใช้สิทธิเกินส่วน ในกฎหมายลักษณะละเมิด
ชื่อนิสิต   นางสาวอุบลรัตน์ สิทธิยานันท์
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ชาญวิทย์ ยอคมณี
ภาควิชา   นิติศาสตร์
ปีการศึกษา   ๒๕๒๘

บทคัดย่อ

หลักการ ใช้สิทธิเกินส่วนนี้เป็นแนวความคิดทางสังคม คือ โน้มเอียงที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพให้อยู่ภายในขอบเขตที่สมควรและศีลธรรม การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล เช่นนี้ ย่อมเป็นสิ่งที่เหมาะสมกว่าการยอมให้มีการใช้สิทธิของคนอย่างเห็นแก่ตัวโดยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นเป็นอันมาก แนวความคิดที่จะจำกัดสิทธินี้มีมาตั้งแต่ก่อนสมัยร่างประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส แต่เพิ่งจะมีการถกเถียงกันมากเกี่ยวกับทฤษฎีนี้เมื่อราวต้นศตวรรษที่ ๒๐ นี้ โดย โจเซอรองด์ (Josserand) ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีการใช้สิทธิเกินส่วนขึ้น แม้จะมีผู้ที่นิยมแนวความคิดทางด้านเสรีนิยมคัดค้านอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็มีหลายประเทศได้ยอมรับทฤษฎีการใช้สิทธิเกินส่วนและนำไปบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรลงในกฎหมายของประเทศตนด้วย รวมทั้งประเทศไทย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๑) ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมุ่งที่จะศึกษาถึงหลักกฎหมายของประเทศที่เป็นต้นกำเนิดแห่งทฤษฎีการใช้สิทธิเกินส่วน อันได้แก่ประเทศฝรั่งเศส และหลักกฎหมายอันเป็นที่มาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย มาตรา ๔๒๑ ซึ่งได้แก่ กฎหมายของประเทศเยอรมัน พร้อมทั้งนั้นก็ศึกษาถึงหลักกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) อันได้แก่ อังกฤษ และอเมริกา ด้วยว่า มีหลักกฎหมายในเรื่องการใช้สิทธิเกินส่วนหรือไม่ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาหลักเกณฑ์ของกฎหมายประเทศต่าง ๆ ที่มีผู้รวบรวมไว้ รวมทั้งศึกษาหลักกฎหมายไทย ตลอดจนคำพิพากษาของศาล และความเห็นของนักนิติศาสตร์ในเรื่องนี้ เพื่อที่จะค้นคว้า หลักเรื่องการใช้สิทธิเกินส่วนที่ต่างกันในแต่ละประเทศนั้นเป็นอย่างไร ที่ต่างกัน

ในประเทศไทยเป็นอย่างไร ควรมีบทบัญญัติมาตรา ๔๒๑ นี้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยหรือไม่ และมาตรานี้ควรตีความกว้างเพียงใด เมื่อศึกษาจากคำพิพากษาฎีกาก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่า กรณีใดบ้างที่จะเป็นการใช้สิทธิเกินส่วน ศาลมักจะนำหลักสุจริตตามมาตรา ๕ เข้ามาช่วยในการตัดสิน ซึ่งหลักสุจริตนี้เป็นหลักที่กว้างมาก น่าจะหาหลักเกณฑ์ที่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่ากรณีใดเป็นการกระทำโดยไม่สุจริต และเป็นหลักเกณฑ์ที่กว้างพอที่ศาลจะนำมาเป็นแนวทางในการวินิจฉัยคดีต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะมีผลทำให้คำพิพากษาของศาลเป็นไปในแนวเดียวกัน และเป็นการวางหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการใช้สิทธิตามมาตรา ๔๒๑ หลักเกณฑ์ที่เสนอแนะไว้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่เคร่งครัดจนเกินไป และในขณะเดียวกันก็ไม่ให้อิสระแก่ผู้ใช้สิทธิมากจนเกินไป

Thesis Title   Abuse of Right in the Law of Tort
Name   Miss Ubolrat Sittiyanan
Thesis Advisor   Mr. Charnvit Yodmanee
Department   Law
Academic Year   1986

ABSTRACT

The principle of abuse of rights is a social concept, that is, having a tendency to limit right and liberty within reasonable and moral scope. The limitation of right and liberty of persons as such is regarded as more appropriate than allowing to exercise one's own right with selfishness and thereby causing considerable damage to others. The concept to set a limit to this right had been in existence before The French Civil Code was drafted but much controversy has just been made around the early 20th century as result of a book on the abuse of right writhen by Josserand. Though this theory was opposed by many persons who favoured liberalism but the said theory has been accepted by several countries, and literally provided in the law of their respective countries including Thailand (Section 421 of the Civil and Commercial Code). Consequently the writer has been aiming at the study of the principles of law of France, the original source of theory on abuse of right and those of Germany, the source of Section 421 of the Civil and Commercial Code. The principles of law of England and America based on the Common Law system are being simultaneously studied with a view to finding out

whether there are principles of law in this respect or not. Moreover, I have acquired knowledge of rules of law of various countries that have been compiled by someone together with studying Thai principles of law as well as judgments of courts and opinions of the jurists in this matter in order to discover how the principles concerning abuse of rights are dealt with in the foreign countries, and those being applied in Thailand. Whether should there be any provision of this Section 421 provided in the Thai Civil and Commercial Code and to what extent this section ought to be interpreted. Having studied the judgments of the Supreme Court, it is still uncertain that in which cases are regarded as having abuse or superfluous exercise of right. The court has frequently applied the principle of good faith under Section 5 in deciding the cases. As a matter of fact this principle of good faith is said to be extremely wide, there should provide with rules capable of pointing out in what cases can be regarded as not acted in good faith and broad enough for the Court to apply them as precedence in making decision of cases. This will help form judgment of courts in the same line and lay down rules in the exercise of right according to Section 421. The rules as suggested in this thesis are not too strict and at the same time the persons concerned are not at liberty to exercise their rights superfluously.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ก็ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ
ท่านอาจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ท่านอาจารย์ จริญญา
ภักดีชานกุล ผู้เป็นเสมือนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ด้วยอีกท่านหนึ่ง ซึ่งท่านทั้งสองได้
ให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัย และตรวจแก้ไขให้มาโดยตลอด
ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ จิตติ กิ่งศภิตย์ และท่าน
อาจารย์ ดร. คณิต ๗ นคร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในปัญหาบางประการ เพื่อประกอบ
การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล
ท่านศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เกรืองาม ท่านรองศาสตราจารย์ สุขุม ศุภนิคย์ และ
ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อูรรณโฆ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการสอบ
และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณมนตรี วิเชียรรมณี ที่ได้มอบเอกสารที่มีอยู่แก่
ผู้เขียน อันเป็นแนวทางให้ผู้เขียนได้ค้นคว้า วิจัย จนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ปิกา-มารกา ตลอดจนเพื่อน ๆ
ซึ่งได้ให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี
ส่วนที่อยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบบูชาคุณบรรดาคณาจารย์ที่ได้สั่งสอนมา และบรรดาท่าน
ผู้เขียนหนังสือ ตลอดจนบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียน ส่วนขอบกพร่องทั้งหลาย
นั้น ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

อุบลรัตน์ สิทธิยานันท์

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทนำ.....	๑
บทที่	
๑. สิทธิและการใช้สิทธิ.....	๕
๑. ความหมายของคำว่า "สิทธิ".....	๕
๑.๑ ทฤษฎีแห่งสิทธิ.....	๕
๑.๒ ความหมายของคำว่าสิทธิ.....	๕
๑.๓ ประเภทของสิทธิ.....	๑๓
๑.๓.๑ สิทธิสมบูรณ์.....	๑๓
๑.๓.๒ สิทธิที่กฎหมายมิได้กล่าวไว้โดยชัดแจ้ง.....	๑๓
๑.๓.๓ มาตรา ๔๒๑ ควรเป็นสิทธิประเภทใด.....	๑๓
ก. ความเห็นของนักนิติศาสตร์.....	๑๓
ข. ความเห็นของศาลไทย.....	๑๕
๒. ความหมายของคำว่า "การใช้สิทธิ".....	๒๒
๒. ทฤษฎีการใช้สิทธิเกินส่วน.....	๒๔
๑. ประวัติความเป็นมาของการใช้สิทธิเกินส่วน.....	๒๔
๒. ทฤษฎีการใช้สิทธิเกินส่วน.....	๒๔
๒.๑ ความเห็นของผู้ตั้งทฤษฎีนี้.....	๒๔
๒.๒ ความเห็นของผู้คัดค้านทฤษฎีนี้.....	๓๐
๒.๓ ความเห็นของศาลฝรั่งเศส.....	๓๓
๓. วิธีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิเกินส่วน.....	๓๔
๓.๑ บัญญัติไว้ให้กว้าง.....	๓๔
๓.๒ บัญญัติไว้อย่างจำกัด.....	๓๕
๓.๓ บัญญัติไว้คลุม ๆ.....	๓๕
๔. สิทธิบางชนิกไม่อาจเกิดการใช้สิทธิเกินส่วนได้.....	๔๐

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๓	หลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิเกินส่วน..... ๕๒
๑.	หลักกฎหมายฝรั่งเศส..... ๕๒
๒.	หลักกฎหมายเยอรมัน..... ๕๕
๓.	หลักกฎหมาย Common Law..... ๖๕
๓.๑	Nuisance..... ๖๕
๓.๒	Injurious Falsehood ๗๕
๓.๓	Passing Off ๘๓
๓.๔	Abuse of Legal Procedure ๘๕
๔.	หลักเกณฑ์ของประเทศต่าง ๆ ที่มีผู้รวบรวมไว้..... ๕๓
๔.๑	หลักจูงใจแก่ลั้งให้เกิดความเสียหาย..... ๕๔
๔.๒	หลักชาคประโยชน์ที่เหมาะสม..... ๕๗
๔.๓	หลักทางเลือกที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย..... ๑๐๐
๔.๔	หลักความไม่ไค้สัดส่วนอย่างแท้จริงระหว่างประโยชน์ ที่ได้รับกับความเสียหายที่เกิดขึ้น..... ๑๐๒
๔.๕	หลักไม่สนใจต่อความมุ่งหมายแห่งสิทธิ..... ๑๐๔
๔.๖	หลักความรับผิดชอบทางละเมิดโดยทั่วไป..... ๑๐๖
๔	การใช้สิทธิเกินส่วนตามกฎหมายไทย..... ๑๑๐
๑.	ที่มาของมาตรา ๔๒๑..... ๑๑๐
๒.	หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๔๒๑..... ๑๑๑
๓.	ศาลไทยกับการใช้สิทธิเกินส่วน..... ๑๒๑
๔.	คำพิพากษาเกี่ยวกับการใช้สิทธิเกินส่วน..... ๑๒๓
๔.๑	สิทธิในลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏจากคำพิพากษาศาลฎีกา..... ๑๒๓
๔.๒	ศาลวินิจฉัยโดยใช้หลักใด..... ๑๒๗
๕.	กรณีนิวแชนส์ของไทย..... ๑๔๒

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๕	การนำหลักเกณฑ์เรื่องการใช้สิทธิเกินส่วนมาปรับกับกฎหมายไทย.....๑๕๒
๖	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....๑๖๘
	บทสรุป.....๑๖๘
	ข้อเสนอแนะ.....๑๗๐
	บรรณานุกรม.....๑๗๘
	ประวัติผู้เขียน.....๑๘๑